

Bruxelles, 14.2.2024.
COM(2024) 77 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

„Godišnje izvješće o jedinstvenom tržištu i konkurentnosti za 2024.”

{SWD(2024) 77 final} - {SWD(2024) 78 final}

Uvod

Jedinstveno tržište EU-a, jedno od najvećih integriranih tržišta na svijetu, ključan je element naše konkurentnosti. Zahvaljujući više od 440 milijuna potrošača i velikim ekonomijama razmjera EU je postao najveći svjetski trgovinski blok, pri čemu njegova poduzeća izvoze četvrtinu svjetskih usluga i petinu visokotehnoških proizvoda¹, ali i poželjno odredište za strana ulaganja. Njegov stabilan makroekonomski okvir i visokokvalitetna infrastruktura stvaraju poslovno okruženje pogodno za ulaganja, a temelje se na snažnom modelu socijalnog tržišnog gospodarstva i podupiru ga.

Nekoliko uzastopnih nedavnih kriza ukazalo je na važnost jačanja otpornosti jedinstvenog tržišta. Komisija je pokrenula velike inicijative za očuvanje cjelovitosti jedinstvenog tržišta i jačanje industrijske baze EU-a tijekom pandemije bolesti COVID-19 i nakon početka agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine. U tom kontekstu i s obzirom na sve veću globalnu konkurenciju Komisija nastoji kombinirati usporednu zelenu i digitalnu tranziciju s konkurentnim i održivim jedinstvenim tržištem kako nitko ne bi bio zapostavljen. Dobro funkcioniranje jedinstvenog tržišta potrošačima donosi koristi kao što su niže cijene, raznolikiji izbor i zajednička dobro zaštićena prava.

EU ima znatne resurse koji mogu poslužiti kao temelj za daljnji razvoj: visokokvalificirane inženjere, izvrsnost u istraživanju, kvalitetnu infrastrukturu, čvrstu proizvodnu osnovu, snažan uslužni sektor, konkurentsku prednost u razvoju čistih tehnologija, računala visokih performansi, kvantne i transformativne digitalne tehnologije te, naravno, jedinstveno tržište kao odskočnu dasku.

Međutim, europsko gospodarstvo suočava se i s dugotrajnim i s novijim izazovima povezanima s klimatskim promjenama, geopolitičkim promjenama, ubrzanjem tehnološkog razvoja, visokim cijenama energije, demografijom, nedostatkom radne snage i vještina, strateškim ovisnostima te nepoštenim međunarodnim tržišnim natjecanjem.

U **Komunikaciji o 30 godina jedinstvenog tržišta**² iz 2023. raspravljalo se o tome kako dodatno produbiti jedinstveno tržište kako bi se iskoristio njegov puni potencijal. S druge strane, u **Komunikaciji o dugoročnoj konkurentnosti**³ navedeni su izazovi koji se odnose na konkurentnost i njihova ocjena s obzirom na devet pokretača konkurentnosti (vidjeti sliku 1). U ovoj se **Komunikaciji iznosi analiza jedinstvenog tržišta i njegove konkurentnosti, strukturirana na temelju tih devet pokretača konkurentnosti i povezanih ključnih pokazatelja uspješnosti (KPI)**. Osim toga, utvrđuju se budući prioriteti, a prema potrebi preporučuju se i mjere.

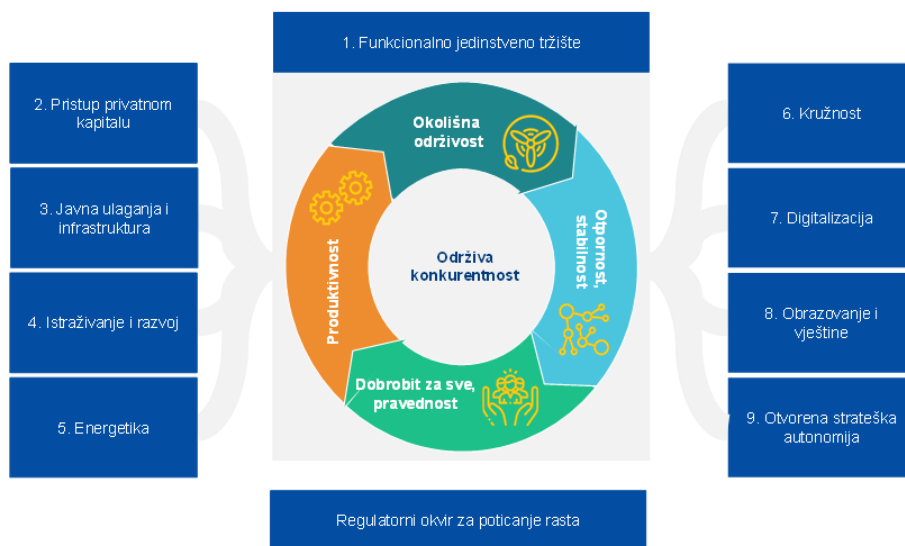
¹ Vidjeti pregled stanja jedinstvenog tržišta ([Gospodarska otpornost | Pregled stanja jedinstvenog tržišta \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0162), odjeljak o trgovini).

² 30 godina jedinstvenog tržišta, 16. ožujka 2023., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0162>.

³ Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030., 16. ožujka 2023., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0168>.

Komisija na taj način doprinosi prvom godišnjem ciklusu u kojem Vijeće, Europsko vijeće i Europski parlament raspravljaju o napretku i potrebnim mjerama u pogledu budućnosti jedinstvenog tržišta i konkurentnosti.

Slika 1: definicija konkurentnosti na temelju devet pokretača

1

Izvor: Komunikacija o dugoročnoj konkurentnosti (COM(2023) 168 final)

1. Funkcionalno jedinstveno tržište

KPI	Opis	Cilj	Najnovija
KPI br. 1: integracija u jedinstvenom tržištu	Integracija u jedinstvenom tržištu: trgovina kao udio u BDP-u	povećanje	26,3 % za robu (2022.) 23,5 % za robu (2021.) 7,5 % za usluge (2022.) 6,6 % za usluge (2021.)
KPI br. 2: deficit sukladnosti (nepravilno prenesene direktive)	Njime se mjeri broj prenesenih direktiva za koje je Komisija pokrenula postupke zbog povrede zbog nepravilnog prenošenja.	0,5 %	1,2 % (2023.) 1,3 % (2022.)

⁴ Navedeni su podaci koji su bili dostupni u prosincu 2023. U Prilogu 1. „Pregled ključnih pokazatelja uspješnosti u pogledu dugoročne konkurentnosti” u dokumentu SWD(2024) 78 navedene su informacije o dugoročnijim trendovima.

Oznake boja:

	nisu dostupni podaci o kretanju
	poboljšanje
	stabilno (promjena ≤ 2 %)
	pogoršanje

Jedinstveno tržište preduvjet je za dugoročnu konkurentnost. Jedinstveno tržište koje dobro funkcionira bilo je snažna gospodarska osnova EU-a posljednjih 30 godina zbog objedinjavanja potražnje, diversificiranih izvora opskrbe te prilika za inovacije i povećanje proizvodnje, a ujedno su se podupirali čvrsto utemeljena socijalna prava i pravedni radni uvjeti. Pokazalo se snažnim alatom za izgradnju otpornih lanaca opskrbe koji, prema potrebi, omogućuje geopolitički utjecaj.

Komisija i države članice rade na uklanjanju prepreka funkcioniranju jedinstvenog tržišta. U okviru **Radne skupine za osiguravanje primjene pravila jedinstvenog tržišta** države članice 2023. obvezale su se ukloniti 301 prethodnu provjeru kvalifikacija za profesije kad te provjere nisu razmjerne. Radna skupina ujedno je pregledala više od 170 postupovnih prepreka za projekte u području energije vjetra i solarne energije te se obvezala ukloniti njih pola. Taj je cilj već premašen te je uklonjeno 60 % potvrđenih prepreka. Na temelju dokaza **mreže SOLVIT** 2023. pokrenut je projekt za borbu protiv diskriminacije na temelju IBAN-a na jedinstvenom tržištu u javnom sektoru i sektoru telekomunikacija.

Komisija je u ovom mandatu poduzimala hitne provedbene mjere kad god su bila ugrožena temeljna načela slobodnog pristupa tržištima ili su se pojavile diskriminatorne prakse protiv nenacionalnih subjekata. Posebno je radila na suzbijanju kršenja pravila EU-a o javnoj nabavi i zakašnjelim plaćanjima, osiguravanju transparentnosti i učinkovitosti na tržištima koja imaju više koristi od javne nabave te na obrani interesa MSP-ova. Ojačani su preventivni instrumenti, kao što su Direktiva o transparentnosti jedinstvenog tržišta i *ex ante* ocjenjivanje novih nacionalnih regulatornih ograničenja u području profesionalnih usluga.

U Komunikaciji o 30 godina jedinstvenog tržišta utvrđeni su konkretni ciljevi i inicijative za suradnju Komisije i država članica u provedbi postojećih pravila i uklanjanju nacionalnih prepreka, primjerice u uslužnom sektoru. Komisija je odredila cilj smanjenja deficita sukladnosti na 0,5 % (to bi bio maksimalni postotak nepravilno prenesenih direktiva). Stvarna stopa poboljšala se 2023. i dosegla 1,2 % (vidjeti KPI br. 2), a Komisija će nastaviti surađivati s državama članicama na postizanju tog cilja jer bi se uklanjanjem nacionalnih prepreka mogao ostvariti **znatan dodatni rast**⁵, ponajprije **boljom provedbom dogovorenih pravila**.

⁵ Pregled troškova nedjelovanja na europskoj razini, 2019. – 2024., Studija Službe Europskog parlamenta za istraživanja, 2019. (navedena i u Komunikaciji o 30 godina jedinstvenog tržišta).
[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/hr/document/EPRS_STU\(2019\)631745](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/hr/document/EPRS_STU(2019)631745)

Regulatorno opterećenje i pojednostavnjenje

KPI	Opis	Cilj	Najnovija vrijednost EU-
KPI br. 17: jednostavnost usklađivanja s propisima (regulatorno opterećenje)	Percepcija poduzeća odgovaranjem na pitanje: „Koliko se poduzećima u vašoj zemlji lako uskladiti s vladinim propisima i administrativnim zahtjevima (npr. dozvole, izvješćivanje, zakonodavstvo)? (1 = prekomjerno složeno; 7 = iznimno lako)” u istraživanju za globalni indeks konkurentnosti Svjetskog gospodarskog foruma.	povećanje	3,80 (2022.). 3.64 3,64 (2021.)

Regulatorno opterećenje u EU-u počelo se smanjivati (vidjeti KPI br. 17), posebno zbog truda uloženog na razini EU-a. Zahvaljujući prijedlozima Komisije u 2022. administrativne uštede premašile su troškove za 7,3 milijarde EUR⁷. Komisija je u ožujku 2023. predložila pojednostavnjenje formalnosti za poduzeća koja posluju u više država članica te daljnje proširenje i poboljšanje upotrebe digitalnih alata i postupaka u području **prava trgovačkih društava**⁸.

Komisija je proširila i provedbu⁹ **jedinstvenog digitalnog pristupnika**¹⁰, vodeće inicijative EU-a za e-upravu. Konkretno, od prosinca 2023. države članice obvezne su nacionalnim i prekograničnim korisnicima omogućiti pristup putem interneta 21 vrsti važnih postupaka¹¹. **Informacijski sustav unutarnjeg tržišta (IMI)** povezuje 12 000 nadležnih tijela i olakšava razmjenu za 35 000 registriranih korisnika u 20 područja politika i na svim jezicima EU-a. Portal za izjave o upućivanju u cestovnom prometu¹², povezan sa sustavom IMI, akterima iz sektora cestovnog prometa omogućuje da digitalno dostavljaju jedinstvene izjave o upućivanju vozača. Od veljače 2022. do prosinca 2023. putem portala dostavljeno je 33 milijuna izjava o upućivanju. Komisija je nedavno postigla dogovor s velikim brojem država članica o dobrovoljnom elektroničkom predlošku za izjave o upućivanju radnika te radi na višejezičnom portalu za njihovo dostavljanje. **Aktom o interoperabilnoj Europi**¹³ uspostavlja se strukturirani mehanizam suradnje između država članica i institucija EU-a kojim se smanjuju prepreke prekograničnim i međusektorskim digitalnim javnim uslugama¹⁴.

Komisija je primijenila načelo „jedan za jedan” te uvela obveznu provjeru konkurentnosti i ojačala test utjecaja zakonodavstva na MSP-ove za preispitivanje novih prijedloga. Napreduje i prema ostvarivanju cilja da se opterećenje koje proizlazi iz **zahtjeva za izvješćivanje smanji za 25 %**. Prvi paket od 41 inicijative za smanjenje takvog opterećenja predstavila je u svojem

⁶ Navedeni su podaci koji su bili dostupni u prosincu 2023. U Prilogu 1. „Pregled ključnih pokazatelja uspješnosti u pogledu dugoročne konkurentnosti” u dokumentu SWD(2024) 78 navedene su informacije o dugoročnijim trendovima.

⁷ Godišnji pregled opterećenosti za 2022., https://commission.europa.eu/system/files/2023-09/ABS_20230912_0.pdf.

⁸ [Prijedlog direktive o daljnjem proširenju i poboljšanju upotrebe digitalnih alata i postupaka u području prava trgovačkih društava – svi dokumenti – Europska komisija \(europa.eu\)](#).

⁹ COM(2023) 534 final.

¹⁰ https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/single-digital-gateway_en

¹¹ Prilog II. Uredbi (EU) 2018/1724.

¹² <https://www.postingdeclaration.eu/landing>

¹³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/IP_23_5730

¹⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=COM%3A2022%3A710%3AFIN>

programu rada za 2024.¹⁵ Na primjer, očekuje se da će se reformom Carinskog zakonika Unije ostvariti uštede troškova u iznosu od oko 2 milijarde EUR, a revizijom Uredbe o europskoj statistici uštedjet će se dodatnih 450 milijuna EUR¹⁶.

Nadalje, 17. listopada 2023. objavljen je poziv na očitovanje, a doprinosi dionika uzet će se u obzir u pripremi planova racionalizacije u svim odjelima Komisije. Dodatne povratne informacije zaprimat će se 2024. putem platforme Fit for Future, u obliku preporuka država članica i dionika za pojednostavnjenje i smanjenje opterećenja, među ostalim u pogledu obveza izvješćivanja¹⁷. O napretku će se izvijestiti u predstojećem godišnjem pregledu opterećenosti.

Općenito, potrebne su mjere na razini EU-a i država članica kako bi se dodatno pojednostavnila provedba dogovorenog zakonodavstva, pri čemu se posebna pozornost treba posvetiti neopravdanoj prekomjernoj regulaciji te rješavanju problema kumulativnih učinaka i vremenskog okvira provedbe zakonodavstva. To bi doprinijelo smanjenju troškova usklađivanja i osiguralo veću vidljivost odluka o ulaganju.

Modernizirano jedinstveno tržište

EU je donio nekoliko mjera kako bi potrošači imali dodatne koristi od jedinstvenog tržišta. Na primjer, inicijativa za jedinstveni punjač već pojednostavnjuje život milijuna Europljana. Trud uloženi u otklanjanje nelegitimnih tvrdnji o prihvatljivosti za okoliš ili inicijative o pravu na popravak također doprinose smanjenju ograničenja za građane i promicanju zelenijeg gospodarstva.

Poduzete su odlučne regulatorne mjere za razvoj jedinstvenog tržišta u digitalnom sektoru, pri čemu je osmišljen ujednačen skup pravila za poslovanje poduzeća u cijelom EU-u, koji uključuje: **Akt o digitalnim tržištima**¹⁸, kojim se sprečava da platforme nadzornici pristupa nameću nepoštene uvjete poduzećima i potrošačima, **Akt o digitalnim uslugama**¹⁹, kojim se osigurava da ono što je nezakonito izvan interneta bude nezakonito i na internetu, **Akt o upravljanju podacima**²⁰, kojim se povećava dostupnost podataka i povjerenje u razmjenu podataka te prevladavaju tehničke prepreke za ponovnu upotrebu podataka, **Akt o podacima**²¹, kojim se usklađuju pravila o pravednom pristupu podacima, i **Akt o umjetnoj inteligenciji**, kojim se pruža pravna sigurnost i otvara put inovacijama u području pouzdane umjetne inteligencije²².

Osim toga, kao odgovor na poremećaje na jedinstvenom tržištu uzrokovane mjerama protiv bolesti COVID-19, **Instrument za izvanredne okolnosti na jedinstvenom tržištu (SMEI)**²³,

¹⁵ [Program rada Komisije za 2024. – Europska komisija \(europa.eu\)](#).

¹⁶ https://commission.europa.eu/system/files/2023-10/Factsheet_CWP_Burdens_10.pdf

¹⁷ Tri od osam mišljenja planiranih za 2024. povezano je s obvezama izvješćivanja, a odnose se na automatizaciju izvješćivanja o održivosti, mjere i metodologije za sprečavanje stvaranja nepotrebnih obveza izvješćivanja te Uredbu o objavama povezanim s održivosti u sektoru financijskih usluga.

¹⁸ Uredba (EU) 2022/1925.

¹⁹ Uredba (EU) 2022/2065.

²⁰ Uredba (EU) 2022/868.

²¹ [Akt o podacima | Izgradnja digitalne budućnosti Europe \(europa.eu\)](#).

²² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai>

²³ [Instrument za izvanredne okolnosti na jedinstvenom tržištu – Europska komisija \(europa.eu\)](#). Suzakonodavci su postigli dogovor 1. veljače 2024., a donošenje SMEI-a očekuje se za vrijeme ovog parlamentarnog saziva.

preimenovan u **Akt o izvanrednim okolnostima i otpornosti na unutarnjem tržištu (IMERA)**²⁴, zajamčit će daljnje funkcioniranje jedinstvenog tržišta te pružanje potpore građanima i poduzećima u kritičnim situacijama.

²⁴ [SMEI/IMERA: Vijeće i Parlament postigli privremeni dogovor o pripravnosti za krizne situacije – Consilium \(europa.eu\)](http://europa.eu).

MSP-ovi i mala poduzeća srednje tržišne kapitalizacije

Paketom olakšica za MSP-ove²⁵ nastoji im se omogućiti da se natječu i rastu. Kako je pokazala nedavna studija Komisije²⁶, poduzeća koja su prerasla definiciju MSP-ova, tzv. mala poduzeća srednje tržišne kapitalizacije, imaju važnu ulogu u gospodarstvu EU-a i zapošljavaju 6 % ukupne radne snage. Iznimno su prisutna u industrijskim ekosustavima koji su ključni za konkurentnost i tehnološku suverenost EU-a, kao što su elektronika, zrakoplovno-svemirski i obrambeni sektor, energetika, energetski intenzivne industrije i zdravstvo. Oko 20 % svih malih poduzeća srednje tržišne kapitalizacije prije tri godine bili su MSP-ovi²⁷. U usporedbi s MSP-ovima, mala poduzeća srednje tržišne kapitalizacije obično brže rastu te imaju višu razinu inovacija i digitalizacije, ali i dalje se suočavaju sa sličnim poteškoćama, kao što je administrativno opterećenje, što uključuje potrebu za većom proporcionalnošću u novom zakonodavstvu i ciljanom potporom. Kako bi se omogućio neometan prelazak MSP-ova u mala poduzeća srednje tržišne kapitalizacije, važno je dosljedno otklanjati te poteškoće.

Definicija malih poduzeća srednje tržišne kapitalizacije već se upotrebljava u okviru Uredbe o općem skupnom izuzeću²⁸ i Smjernicama o rizičnom financiranju²⁹. Na temelju te definicije Komisija će pratiti ishode za MSP-ove i mala poduzeća srednje tržišne kapitalizacije u okviru relevantnih financijskih programa i prema potrebi poduzimati mjere za povećanje sudjelovanja tih poduzeća. Nadalje, prikupit će širi skup podataka o malim poduzećima srednje tržišne kapitalizacije i produbiti evaluaciju prepreka koje ometaju rast i prelazak srednjih poduzeća u mala poduzeća srednje tržišne kapitalizacije, uzimajući u obzir stajališta mreže MSP-ova i drugih dionika. To će poslužiti kao temelj za buduće odluke o tome kako najbolje odrediti usklađenu definiciju malih poduzeća srednje tržišne kapitalizacije u horizontalne svrhe i utvrditi područja u kojima je to relevantno za oblikovanje razmjernih regulatornih mjera, mjera financiranja ili mjera politike.

Proširenja

U prosincu 2023. Europsko vijeće utrlo je put **proširenju Europske unije, a time i jedinstvenog tržišta**³⁰. Komisija već radi na integraciji zemalja kandidatkinja u jedinstveno tržište tako što provjerava njihov napredak u usklađivanju s pravom EU-a, pomaže im da provedu potrebne (i često značajne) političke i gospodarske reforme te ih priprema za prava i obveze koje proizlaze iz članstva u EU-u. Većina zemalja kandidatkinja već se pridružila Programu jedinstvenog tržišta i programu Digitalna Europa. Dogovoreni su planovi za pojačanu provedbu detaljnih i sveobuhvatnih područja slobodne trgovine s Ukrajinom i Moldovom za

²⁵ [Paket olakšica za MSP-ove \(europa.eu\)](#). Vidjeti i Prilog 3.A ovom izvješću, koji se odnosi na praćenje politika paketa olakšica za MSP-ove.

²⁶ *Study to map, measure and portray the EU mid-cap landscape* – <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ad5fdad5-6a33-11ed-b14f-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-277396461>.

²⁷ <https://www.esri.ie/system/files/publications/BKMNEXT429.pdf>

²⁸ <https://eur-lex.europa.eu/HR/legal-content/summary/general-block-exemption-regulation.html>

²⁹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2021.508.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A2021%3A508%3ATOC

³⁰ Europsko vijeće odlučilo je otvoriti pregovore s Ukrajinom i Moldovom, otvoriti pristupne pregovore s Bosnom i Hercegovinom nakon što se postigne potreban stupanj usklađenosti te Gruziji dodijeliti status zemlje kandidatkinje: [europeanconclusions-14-15-12-2023-en.pdf \(europa.eu\)](#).

razdoblje 2023. – 2024. kako bi se tim zemljama omogućio daljnji pristup jedinstvenom tržištu EU-a.

Jedinstveno tržište zahtijeva političku odgovornost i trebalo bi biti zajednički pothvat svih aktera i u svim područjima politika.

Komisija i države članice trebale bi se osloniti na napredak postignut u ovom mandatu te nastaviti upotpunjivati i modernizirati jedinstveno tržište, posebno jačanjem pravilne provedbe i strogog izvršavanja prava Unije na nacionalnoj razini, među ostalim u vezi s pitanjima povezanima s prekomjernom regulacijom. Kako bi se postigli ti ciljevi, Komisija se i dalje zalaže za osnivanje namjenskih nacionalnih ureda za jedinstveno tržište, pri čemu bi države članice stavile na raspolaganje visoko vodstvo i potrebne resurse. Ti bi uredi, koji bi nadopunjavali druge resurse za suradnju, mogli posebno doprinijeti uklanjanju preostalih prepreka za usluge.

Provedbu pravila jedinstvenog tržišta trebalo bi pojednostavniti kombiniranjem preventivnih, suradničkih i korektivnih resursa. Države članice trebale bi ostvariti konkretne ciljeve u pogledu usklađenosti i prenošenja direktiva. Mreža SOLVIT, rad unutar Radne skupine za osiguravanje primjene pravila jedinstvenog tržišta i namjenski uredi za jedinstveno tržište mogu pomoći u uklanjanju još više prepreka jedinstvenom tržištu, među ostalim za usluge. Kako bi se to postiglo, za taj bi rad trebalo dodijeliti dostatna sredstva.

Smanjenje regulatornog opterećenja trebalo bi i dalje biti prioritet na svim razinama. Regulatorne reforme i instrumenti potpore trebali bi biti posebno usmjereni na MSP-ove i mala poduzeća srednje tržišne kapitalizacije.

Osim toga, trebalo bi nastaviti postavljati potrebne temelje i provoditi reforme za proširenje kako bi se zemlje proširenja na uzajamno koristan način integrirale u europske lance opskrbe.

2. Pristup privatnom kapitalu i ulaganjima

KPI	Opis	Cilj	Najnovija vrijednost EU-a ³¹
KPI br. 3: privatna ulaganja kao udio u BDP-u	Privatna ulaganja izravno su povezana s lakoćom pristupa privatnom kapitalu.	povećanje	19,3 % (2022.) 18,7 % (2021.)
KPI br. 4: ulaganja poduzetničkog kapitala kao udio u BDP-u	Napredak u tom području dobar je pokazatelj napretka u pristupu privatnom kapitalu općenito.	povećanje	0,09 % (2022.) 0,11 % (2021.)

Privatna ulaganja u EU-u održala su se na dobroj razini od financijske krize u usporedbi s drugim međunarodnim akterima. Produbljivanje unije tržišta kapitala ključno je za poticanje privatnih ulaganja i povećanje konkurentnosti EU-a. Ulaganja potrebna za ubrzavanje zelene i digitalne tranzicije, povećanje otpornosti i jačanje konkurentnosti Unije morat će prvenstveno dolaziti iz privatnog sektora.

³¹ Navedeni su podaci koji su bili dostupni u prosincu 2023. U Prilogu 1. „Pregled ključnih pokazatelja uspješnosti u pogledu dugoročne konkurentnosti” u dokumentu SWD(2024) 78 navedene su informacije o dugoročnijim trendovima.

U akcijskom planu za uniju tržišta kapitala iz 2020. Komisija je predložila 16 mjera, a u ovom mandatu gotovo su sve donesene ili politički dogovorene. Međutim, unatoč poboljšanim uvjetima na tržištima kapitala u EU-u te mjere same po sebi neće dovršiti uniju tržišta kapitala, a rizični kapital, kao što je poduzetnički kapital, još uvijek nije dovoljno dostupan za rast inovativnih poduzeća i financiranje budućeg rasta.

Uredbom o taksonomiji EU-a poboljšat će se financiranje okolišno održivih gospodarskih djelatnosti i potaknuti zelena tranzicija.

Uvjeti financiranja znatno su postroženi 2023., što je stvorilo zahtjevnije ulagačko okruženje. Kamatne stope u europodručju naglo su se povećale, dok su standardi kreditiranja za nove zajmove ili kreditne linije postali stroži i počeli se sve više razlikovati među državama članicama europodručja³². EIB³³ navodi da je dostupnost financijskih sredstava prepreka ulaganjima za 44 % poduzeća u EU-u.

Trenutačna veličina i dubina **tržišta kapitala EU-a** i dalje su nedovoljne za potporu budućem rastu EU-a. Dublja unija tržišta kapitala pomoći će u snažnijoj mobilizaciji štednje i ulaganja radi financiranja realnog gospodarstva, smanjenja troškova zaduživanja i olakšavanja ulaganja na jedinstvenom tržištu, što je sve neophodno za uspješnu usporednu tranziciju.

Dostupnost rizičnog kapitala (posebno za rast poduzeća) i dalje je slaba. Tržišna kapitalizacija dionica EU-a, izražena kao postotak BDP-a, **manja je od polovine** kapitalizacije SAD-a (unatoč većim štednjama u EU-u) i niža od kapitalizacije Japana, Kine ili Ujedinjene Kraljevine. Ulaganja privatnog i poduzetničkog kapitala u digitalna i zelena tehnološka poduzeća od 2016. stalno se povećavaju³⁴. **Poduzetnički kapital** 2022. iznosio je 0,09 % BDP-a (vidjeti ključni pokazatelj uspješnosti br. 4), što je dvostruko više od razine iz 2018. (0,04 %), ali niže u odnosu na prethodnu godinu te je i dalje djelić razine u SAD-u (0,75 %) i Kini (0,58 %).

Broj **scale-up poduzeća u EU-u** iznosi 38 % broja tih poduzeća u SAD-u, iako se razlika smanjuje. Kako bi se situacija nastavila poboljšavati, Grupa EIB-a i pet država članica pokrenuli su Inicijativu europskih tehnoloških predvodnika (ETCI)³⁵, fond fondova za ulaganja u velike fondove poduzetničkog kapitala za inovativna poduzeća iz EU-a. Tom se mjerom nadopunjuju mogućnosti financiranja programa InvestEU za upravitelje fondova poduzetničkog kapitala u kasnijoj fazi, kao što je europska mjera za rast utemeljen na rizičnom kapitalu, inicijativa EUIPO-a za fondove.

³² Vidjeti npr. Preporuku za Preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja, COM(2023) 903 final.

³³ [EIB Investment Survey 2023: European Union overview.](#)

³⁴ Europski alat za praćenje industrijskih ekosustava (EMI), SWD(2024) 77.

³⁵ Pokrenula ju je Grupa EIB-a 13. veljače 2023. uz doprinos Njemačke, Francuske, Španjolske, Italije i Belgije.

Dublja i integriranija tržišta kapitala bitna su za financiranje poduzeća iz EU-a i potporu prelasku na digitalno i održivo gospodarstvo. Provedba mjera iz akcijskog plana o uniji tržišta kapitala iz 2020. pozitivno će utjecati na rast tržišta kapitala EU-a, poboljšati pristup tržišno utemeljenim izvorima financiranja za poduzeća iz EU-a te olakšati ulaganje u poduzeća iz EU-a i učiniti ga privlačnijim.

Posebno je važno da države članice, privatni dionici i institucije EU-a nastave surađivati na uniji tržišta kapitala, među ostalim osiguravanjem većih izvora privatnog kapitala, kao što su mirovinski fondovi. Konkretno, Komisija i države članice trebale bi promicati daljnje mjere za povećanje izravnog pristupa poduzeća i drugih aktera tržištima kapitala, čime bi se povećala i ponuda rizičnog i poduzetničkog kapitala u EU-u; opći je cilj pružiti potporu *start-up* poduzećima i omogućiti rast poduzeća u Europi.

3. Javna ulaganja i infrastruktura

KPI	Opis	Cilj	Najnovija vrijednost
KPI br. 5: javna ulaganja kao udio u BDP-u	Javna ulaganja imaju ključnu ulogu u razvoju i održavanju infrastruktura koje su oslonac poslovanju kao što su energetika, promet ili digitalna povezivost.	povećanje	3,2 % (2022.) 3,2 % (2021.)

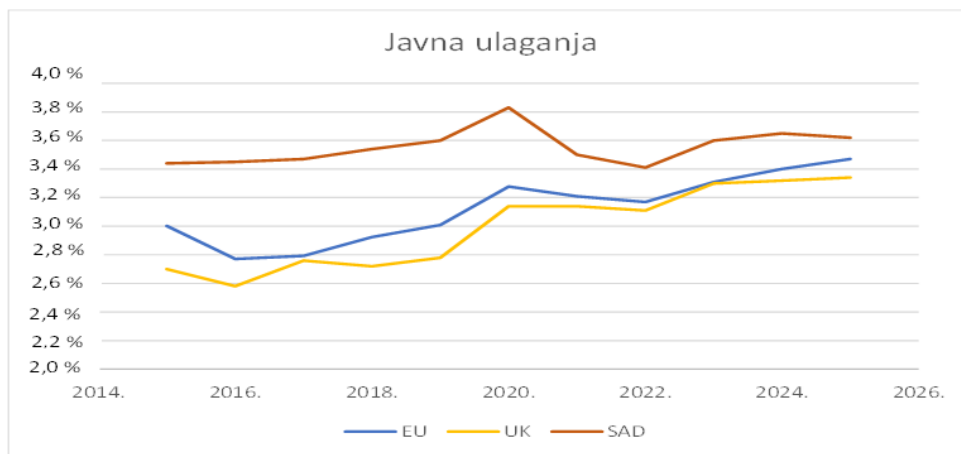
Javna ulaganja porasla su s niskih razina nakon financijske krize. Fondovi kohezijske politike EU-a, Mehanizam za oporavak i otpornost (RRF) i drugi programi pomogli su u financiranju zelene i digitalne tranzicije uz istodobno održavanje jednakih uvjeta i promicanje konvergencije na cijelom jedinstvenom tržištu. Međutim, potrebna su veća i strateški usmjerenija javna ulaganja, među ostalim u okviru inovativnijih instrumenata koji doprinose smanjenju rizika privatnih ulaganja, kako bi se mobiliziralo privatno financiranje i osiguralo 650 milijardi EUR³⁷ godišnje potrebnih za usporednu tranziciju i gospodarsku otpornost Europe.

Javna ulaganja, koja iznose 3,3 % BDP-a, tek su nešto viša od ulaganja u Ujedinjenoj Kraljevini (3,3 %) i donekle zaostaju za ulaganjima u SAD-u (3,6 %). Iako će se većina potreba za ulaganjima za usporednu tranziciju financirati iz privatnih fondova, uloga javnih ulaganja i dalje je ključna, primjerice ciljanom upotrebom financijskih proizvoda i kombiniranjem financijskih izvora kako bi se ubrzala privatna ulaganja i smanjio njihov rizik, potaknula ulaganja u infrastrukturu i poduprli projekti u područjima interesa gospodarske sigurnosti u kojima možda nedostaju privatna ulaganja. Financijska sredstva EU-a i dalje su potrebna za zadovoljavanje potreba za financiranjem uz izbjegavanje fragmentacije jedinstvenog tržišta zbog različitih razina nacionalnih (privremenih) državnih potpora te za smanjenje regionalnih razlika.

³⁶ Navedeni su podaci koji su bili dostupni u prosincu 2023. U Prilogu 1. „Pregled ključnih pokazatelja uspješnosti u pogledu dugoročne konkurentnosti” u dokumentu SWD(2024) 78 navedene su informacije o dugoročnijim trendovima.

³⁷ Ukupne potrebe za dodatnim ulaganjima kako bi se ostvarili ciljevi usporedne tranzicije procjenjuju se na oko 650 milijardi EUR godišnje za razdoblje od 2022. do 2030.: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategic-planning/strategic-foresight/2022-strategic-foresight-report_hr.
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_23_3194

Slika 2: javna ulaganja

Izvor: Europska komisija, godišnja makroekonomska baza podataka (AMECO)

Od 2021. iz Mehanizma za oporavak i otpornost isplaćeno je više od 222 milijarde EUR, a u razdoblju 2021. – 2024. iz fondova kohezijske politike isplaćene su 192 milijarde EUR³⁸. U okviru programa InvestEU osigurana su jamstva EU-a u iznosu od 13,44 milijarde EUR, a u okviru programa Obzor Europa mobilizirano je više od 24 milijarde EUR za znanost i inovacije.

I usmjereniji instrumenti bitni su za ključne sektore zahvaljujući kombinaciji regulatornih mjera i upotrebe sredstava EU-a ili nacionalnih sredstava, ako su dostupna. **Aktom o industriji s nultom neto stopom emisija**³⁹, **Aktom o čipovima** i **Aktom o kritičnim sirovinama** jačaju se domaći proizvodni kapaciteti EU-a, a poduzeća se potiču da iskoriste potencijal jedinstvenog tržišta. Europskim Aktom o čipovima poduprijet će se ulaganja u vrijednosti od gotovo 43 milijarde EUR, zahvaljujući ulaganju 3,3 milijarde EUR iz proračuna EU-a. U lancu opskrbe čipovima najavljeno je više od 100 milijardi EUR javnih i privatnih ulaganja. Industrijski savezi⁴⁰, kao što je nedavno pokrenut Savez za kritične lijekove, olakšavaju intenzivniju suradnju duž lanaca opskrbe u području ključnih tehnologija, što doprinosi konkurentnosti EU-a.

U okviru novog europskog programa za inovacije (NEIA)⁴¹ pružaju se ključne smjernice i mjere potpore za olakšavanje pristupa financiranju, promicanje inovacija s pomoću regulatornih platformi za testiranje i izoliranih okruženja, inovativne nabave i razvoja talenata.

Važni projekti od zajedničkog europskog interesa potiču revolucionarne inovacije i infrastrukturne projekte u područjima ključnih tehnologija. Dosad je odobreno sedam integriranih važnih projekata od zajedničkog europskog interesa⁴² u vrijednosti od

³⁸ [Portal otvorenih podataka za europske strukturne i investicijske fondove – Europska komisija | Podaci | Europski strukturni i investicijski fondovi \(europa.eu\).](#)

³⁹ [Akt o industriji s nultom neto stopom emisija \(europa.eu\).](#)

⁴⁰ [Industrijski savezi – Europska Komisija \(europa.eu\).](#)

⁴¹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/support-policy-making/shaping-eu-research-and-innovation-policy/new-european-innovation-agenda_en

⁴² Dva za baterije, dva za poluvodiče, dva za ekosustave vodika te jedan za tehnologije računalstva u oblaku i računalstva na rubu mreže. Vidjeti i Prilog 2. u dokumentu SWD(2024) 78.

27,9 milijardi EUR nacionalne javne potpore, čime je omogućeno više od 50 milijardi EUR privatnih ulaganja.

Inovacijski fond, koji se financira iz prihoda sustava EU-a za trgovanje emisijama, podupire i povećava inovacije u području tehnologija s nultom neto stopom emisija kako bi se postigla potpuna tehnološka i komercijalna zrelost te postaje ključni javni instrument za provedbu industrijske strategije u okviru europskog zelenog plana. S obzirom na njegov uspjeh i znatno veći broj prijava na pozive na podnošenje prijedloga za velike projekte nego što je predviđeno, Komisija će nastojati maksimalno povećati sredstva Inovacijskog fonda ranijim preuzimanjem obveza za raspoloživa sredstva.

Platforma za strateške tehnologije za Europu (STEP)⁴³ podupirat će ulaganja u razvoj i proizvodnju ključnih tehnologija u sektorima čiste tehnologije, digitalne tehnologije, inovacija u području duboke tehnologije i biotehnologije. STEP će usmjeravati financijska sredstva u okviru postojećih programa i podupirati nositelje projekata putem portala za suverenost koji će se uskoro uspostaviti. Ulagački potencijal te inicijative mogao bi dosegnuti desetke milijardi eura, ovisno o odlukama država članica o reprogramiranju.

Više se može učiniti i u okviru strateške **javne nabave**, koja čini oko 14 % BDP-a EU-a. Trenutačno se u javnim natječajima ne uzimaju dovoljno u obzir okolišni, socijalni i inovacijski aspekti⁴⁴. Novim inicijativama, kao što je Akt o industriji s nultom neto stopom emisija⁴⁵, u javnu nabavu uvode se kriteriji okolišne i socijalne održivosti te otpornosti. To bi trebalo potaknuti veće oslanjanje na necjenovne aspekte nabave robe i usluga općenito.

Daljnje produblјivanje jedinstvenog tržišta trebalo bi biti popraćeno kontinuiranim javnim ulaganjima u ključna prioritetna područja u svim državama članicama, među ostalim na regionalnoj razini u okviru kohezijske politike, kako bi se osigurao kohezivan rast, konkurentnost i otpornost, uz istodobno izbjegavanje fragmentacije jedinstvenog tržišta.

Za financiranje zelene i digitalne tranzicije potrebna je strateška kombinacija sredstva. To zahtijeva povećanu i inovativniju upotrebu izvora financiranja na europskoj razini kako bi se ubrzala privatna ulaganja i smanjio njihov rizik. Javna nabava trebala bi se upotrebljavati za poticanje i nagrađivanje održivosti, otpornosti, inovacija i društveno odgovornih praksi.

4. Istraživanje i inovacije

KPI	Opis	Cilj	Najnovija vrijednost
KPI br. 6: rashodi za istraživanje i razvoj kao postotak BDP-a	ukupni rashodi za istraživanje i razvoj (javni i privatni)	>3 % nakon 2030.	2,2 % (2021.) 2,3 % (2020.)

⁴³ COM(2023) 335 final.

⁴⁴ <https://www.eca.europa.eu/hr/publications/sr-2023-28> Smjernice Europske komisije „Kupujmo na društveno osviješten način” iz 2021. mogu pomoći javnim upravama u provedbi takvih kriterija, <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45767?locale=hr>.

⁴⁵ https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/sustainability/net-zero-industry-act_en.

⁴⁶ Navedeni su podaci koji su bili dostupni u prosincu 2023. U Prilogu 1. „Pregled ključnih pokazatelja uspješnosti u pogledu dugoročne konkurentnosti” u dokumentu SWD(2024) 78 navedene su informacije o dugoročnijim trendovima.

KPI br. 7: broj patentnih prijava na milijun stanovnika	Patenti odražavaju sposobnost gospodarstva da iskoristi znanje i ukazuju na prednost konkurentnosti koja se može postići inovacijama.	povećanje	EPO – EU: 151,1 (2022.) 151,75 (2021.)
---	---	-----------	--

Europa je znanstvena sila koja proizvodi petinu od 10 % najčešće citiranih znanstvenih publikacija. Međutim, to ne dovodi uvijek do vodećeg položaja na tržištu (vidjeti KPI br. 7), često zbog poteškoća u širenju poslovnih aktivnosti u EU-u. Potrebno je uložiti više truda da bi se olakšao europski prijenos tehnologija iz laboratorija u proizvodnju, kao što se čini za poluvodiče u okviru europskog Akta o čipovima, čime se olakšava istraživačka suradnja i pruža potpora u okviru programa Obzor Europa ili Digitalna Europa.

Inovacije su okosnica uspješnog i konkurentnog gospodarstva, a u Europskoj ljestvici uspjeha u inoviranju za 2023.⁴⁷ ističe se poboljšanje uspješnosti EU-a u području inovacija u cijeloj Europi.

Ulaganja EU-a u istraživanje i inovacije u dvadeset godina povećala su se s 1,8 % na 2,2 % BDP-a (vidjeti KPI br. 6), ali su se smanjila u odnosu na prethodnu godinu te su i dalje ispod cilja od 3 %⁴⁸ i neravnomjerno raspoređena među regijama i državama članicama. U istraživanje i inovacije i dalje se ulaže manje nego u SAD-u (3,4 % BDP-a)⁴⁹ i Kini (2,4 %), posebno zbog manjka istraživanja i inovacija u poslovnom sektoru⁵⁰ te stagnacije javnih ulaganja u istraživanje i razvoj. Nadalje, učinkovitost i učinak tih ulaganja otežavaju trajni strukturni problemi u više sustava istraživanja i inovacija, kao što je slaba povezanost znanosti i poduzeća.

EU je globalni predvodnik u **razvoju tehnologija** u kojima se kombiniraju digitalne i zelene inovacije, a velik dio aktivnosti patentiranja EU-a koncentriran je u području tehnologija za borbu protiv klimatskih promjena⁵¹. Samo u digitalnom području udio EU-a 2020. iznosio je 20 %, što je slično udjelu SAD-a.

Kako bi se doprinijelo premošćivanju jaza na europskom tržištu u financiranju *scale-up* poduzeća, Europsko vijeće za inovacije (EIC) kombinira bespovratna sredstva i vlasnički kapital kako bi se pružila potpora obećavajućim *start-up* poduzećima i *scale-up* poduzećima u području duboke tehnologije. Već je odobreno više od 1 milijarde EUR ulaganja u gotovo 200 rastućih poduzeća u području duboke tehnologije. Osim toga, Europski institut za inovacije i tehnologiju pomogao je mobilizirati dodatnih 7,3 milijarde EUR privatnih ulaganja u *start-up* poduzeća u strateškim sektorima kao što su sektori baterija, vodika ili zdravstva.

⁴⁷ <https://op.europa.eu/en/web/eu-law-and-publications/publication-detail/-/publication/04797497-25de-11ee-a2d3-01aa75ed71a1>

⁴⁸ [Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030. | Europska komisija \(europa.eu\)](#).

⁴⁹ Ukupna potrošnja za istraživanje i razvoj (kao postotak BDP-a) i ukupan broj prijave patenata (PCT, na milijun stanovnika) posljednjih su desetljeća oko 25 % – 40 % niži od vrijednosti za SAD.

⁵⁰ Jedan od razloga za nižu stopu ulaganja poslovnog sektora EU-a u istraživanje i razvoj u odnosu na SAD jesu strukturne razlike u profilu sektora poslovnih ulaganja u istraživanje i razvoj. I SAD i Kina imaju posebno velika ulaganja u istraživanje i razvoj u područjima visokog rasta kao što su IT/IKT i povezane usluge te u područjima povezanim sa zdravljem (posebno u SAD-u). Za razliku od toga, EU je na vodećem mjestu kad je riječ o ulaganjima u istraživanje i razvoj automobilske industrije i ima širi industrijski portfelj ulaganja u istraživanje i razvoj, među ostalim u industrije koje razvijaju i primjenjuju zelene tehnologije, za dekarbonizaciju i kružno gospodarstvo. Za dodatne pojedinosti vidjeti Pregled stanja ulaganja industrije EU-a u istraživanje i razvoj za 2023., Europska komisija, Zajednički istraživački centar, Ured za publikacije Europske unije, 2023.

<https://data.europa.eu/doi/10.2760/506189>.

⁵¹ [EIB Investment Survey 2023: European Union overview](#).

U okviru Mehanizma za oporavak i otpornost države članice mobiliziraju više od 47 milijardi EUR za ulaganja u istraživanje i inovacije te će uvesti reforme u svoje sustave istraživanja i inovacija, uz 35 milijardi EUR izdvojenih u okviru kohezijske politike.

Unatoč svemu tomu, u posljednjih 30 godina rast ukupne faktorske produktivnosti u EU-u bio je manji od polovine rasta produktivnosti u SAD-u. To zahtijeva još veće usmjeravanje na strateške tehnologije (npr. čiste tehnologije, zamjene kritičnih sirovina, digitalne tehnologije, napredni materijali te napredne i čiste proizvodne tehnologije), uključujući one s mogućom dvojnog namjenom.

Osim povećanja ulaganja EU-a u istraživanje i inovacije, potrebno je dati veću prednost istraživanjima povezanim s dugoročnim potrebama EU-a u pogledu konkurentnosti te povećati upotrebu rezultata istraživanja u praktičnim poslovnim namjenama.

Potrebno je provesti reforme za modernizaciju sustava istraživanja i inovacija kako bi se povećao učinak ulaganja u istraživanje i inovacije. Na primjer, jačanje povezanosti poduzeća i istraživačkih ustanova te poboljšanje struktura potpore za upotrebu rezultata istraživanja i inovacija u industriji može biti privlačan poslovni model.

Na razini EU-a Komisija će nastaviti razvijati i provoditi politike usmjerene na promicanje inovativnih *start-up* i *scale-up* poduzeća u području duboke i zelene tehnologije, među ostalim izgradnjom kapaciteta Europskog vijeća za inovacije.

5. Energetika

KPI	Opis	Cilj	Najnovija vrijednost
KPI br. 8: udio energije iz obnovljivih izvora	proizvodnja energije iz obnovljivih izvora (kako je predloženo za Direktivu o obnovljivoj energiji)	45 % u 2030.	23,02 (2022.) 21,77 % (2021.)
KPI br. 9: cijene električne energije za potrošače koji nisu kućanstva	Cijena električne energije za industrijske potrošače dobar je pokazatelj cjenovne pristupačnosti energije.	smanjenje, a zatim stabilno	Skupina IC ⁵³ u EU-u: 0,21 EUR po kWh (prvo polugodište 2023.) 0,18 EUR po kWh (prvo polugodište 2022.)

EU predvodi globalni prelazak na dekarbonizirani energetska sustav. Emisije stakleničkih plinova 2022. bile su 32,5 %⁵⁴ niže nego 1990., a BDP EU-a povećao se za 67 %. S druge strane, ruski rat protiv Ukrajine izazvao je energetska krizu koja je znatno utjecala na kućanstva i konkurentnost europske industrije. Iako su cijene energije u međuvremenu

⁵² Navedeni su podaci koji su bili dostupni u prosincu 2023. U Prilogu 1. „Pregled ključnih pokazatelja uspješnosti u pogledu dugoročne konkurentnosti” u dokumentima SWD(2024) 77 i SWD(2024) 78 navedene su informacije o dugoročnijim trendovima.

⁵³ Potrošačka skupina IC odnosi se na srednje velike potrošače čija godišnja potrošnja iznosi od 500 MWh do 2000 MWh te predstavlja zamjensku vrijednost u pogledu cjenovne pristupačnosti.

⁵⁴ Izvješće o djelovanju u području klime (2023.) – COM(2023) 650 final.

pale, i dalje su znatno više nego u prijašnjim dugoročnim trendovima i kontinuirano su više od cijena u konkurentskim regijama. Međusobno povezaniya i integriranija unutarnja energetska tržišta pomoći će u osiguravanju pristupa cjenovno pristupačnoj, obilnoj, pouzdanoj i dekarboniziranoj energiji.

Od 2010. do 2021. **emisije** iz industrijskih ekosustava EU-a ukupno su se smanjile za 3 %. U istom razdoblju emisije iz sektora opskrbe energijom smanjile su se za 35 %⁵⁵.

Do 2021. **cijene električne energije u EU-u** za velike industrije bile su nešto niže nego u Japanu i Ujedinjenoj Kraljevini, iako dvostruko više nego u SAD-u. Od 2021., čak i nakon šoka izazvanog agresivnim ratom Rusije protiv Ukrajine, razlika u cijenama u odnosu na SAD povećala se na štetu konkurentnosti EU-a⁵⁶.

Očekuje se da će se reformom **modela tržišta električne energije u EU-u**⁵⁷ ubrzati uvođenje čiste energije poticanjem dugoročnih ugovora kojima se jamči predvidljivost cijena i sigurnost ulaganja, čime će se doprinijeti ograničavanju troškova proizvodnje energije u srednjoročnom razdoblju. Rashodi MSP-ova za **tehnologije uštede energije** u posljednjih pet godina povećavaju se u svim industrijskim ekosustavima, posebno u poljoprivredno-prehrambenom, tekstilnom, turističkom, zrakoplovno-svemirskom i obrambenom sektoru³⁴. Napredne proizvodne tehnologije, kao što su industrijska robotika i aditivna proizvodnja, mogu dodatno doprinijeti postizanju ušteda.

EU će morati uvelike elektrificirati svoju potražnju za energijom, a za to su potrebna velika ulaganja u dekarbonizirane tehnologije. Ulaganja unutar EU-a u obnovljive izvore energije rasla su za 18,7 % godišnje od 2015. do 2022. i dosegla 38 milijardi EUR godišnje. Još veći odljev izravnih stranih ulaganja (92 milijarde EUR) potvrđuje vodeću ulogu industrije EU-a u tom području³⁴. Procjena učinka Komunikacije o klimatskom cilju Europe za 2040. pokazuje da će se 2040. više od 90 % električne energije koja se troši u EU-u biti obnovljiva energija uz nadopunu energijom iz nuklearnih elektrana⁵⁸. Komisija je pokrenula i Europski industrijski savez za male modularne reaktore.

Bit će potrebno i povezati nove centre za proizvodnju dekarbonizirane energije s novim centrima potrošnje. Europski akcijski plan za mreže prvi je korak kojim se definira nekoliko mjera za ubrzavanje **uvodenja mreža** i bržu integraciju energije iz obnovljivih izvora⁵⁹. Trebao bi biti temelj za buduće sveobuhvatne mjere za ubrzavanje razvoja europske integrirane energetske infrastrukture. Digitalizacija je također temelj novog mrežnog sustava⁶⁰. Digitalizacija, pristup podacima i automatizacija potrebni su za integraciju svih (novih) izvora energije i stabilizaciju sustava.

⁵⁵ Eurostat, Računi emisija u zrak, staklenički plinovi prema djelatnosti NACE Rev. 2, tromjesečni podaci.

⁵⁶ Vidjeti, na primjer, izvješće udruženja Orgalim, *Autumn 2023 Economic Outlook*.

⁵⁷ [Reforma modela tržišta električne energije u EU-u \(europa.eu\)](https://europa.eu).

⁵⁸ Osim toga, savez država članica za nuklearnu energiju najavio je namjeru da se postigne kapacitet nuklearne energije od 150 GW do 2050.

⁵⁹ COM(2023) 757 final.

⁶⁰ COM(2022) 552 final.

Aktom o industriji s nultom neto stopom emisija olakšat će se uvođenje, ali i ojačati **proizvodnja tehnologija s nultom neto stopom emisija** u EU-u. U Europskom akcijskom planu za energiju vjetra utvrđene su preporuke i obveze za potporu kapacitetima za proizvodnju energije vjetra u Europi⁶¹.

I Mehanizam za oporavak i otpornost te plan REPowerEU ključni su za jačanje otpornosti, sigurnosti i održivosti energetske sustava EU-a, posebno ulaganjima u energetske učinkovitost te energiju iz obnovljivih izvora i mreže, a doprinose i borbi protiv energetske siromaštva.

⁶¹ COM(2023) 669 final.

U posljednjih pet godina EU je znatno ažurirao svoje pakete energetske politike kako bi ispunio ciljeve europskog zelenog plana, što je uključivalo i ažuriranje industrijskog plana.

Međutim, bit će potrebno učiniti više kako bi se olakšalo uvođenje dekarbonizirane električne energije, njezina integracija u energetske mreže i povećana proizvodnja tehnologija s nultom neto stopom emisija. Sve je to neophodno za smanjenje cijena energije i jačanje konkurentnosti Europe.

Države članice trebale bi doprinijeti tim područjima, primjerice provedbom akcijskih planova za mreže i energiju vjetra, Direktive o obnovljivoj energiji i rezultata rada Radne skupine za osiguravanje primjene pravila jedinstvenog tržišta na izdavanju dozvola i brzog provedbi Akta o industriji s nultom neto stopom emisija. Trebale bi upotrijebiti inicijativu STEP kako bi iskoristile potencijal svih instrumenata EU-a, uključujući fondove kohezijske politike EU-a, te poduprle razvoj i proizvodnju ključnih strateških tehnologija čiste energije.

6. Kružnost

KPI	Opis	Cilj	Najnovija vrijednost
KPI br. 10: stopa kružne upotrebe materijala	Stopom kružne upotrebe materijala mjeri se udio oporabljenog materijala vraćenog u gospodarstvo u ukupnoj upotrebi materijala. Cilj utvrđen u akcijskom planu za kružno gospodarstvo: udvostručenje u odnosu na 2020.	23,4 % do 2030.	11,5 % (2022.) 11,7 % (2021.)

Europa polako napreduje prema kružnom gospodarstvu. Produktivnost resursa⁶³ industrije EU-a povećala se od 2000. za 37 %, što upućuje na učinkovitiju upotrebu materijala u proizvodnji u EU-u, no otisak upotrebe materijala⁶⁴ u EU-u nije se mijenjao u posljednjem desetljeću⁶⁵. Provedbom nedavno dogovorenog zakonodavstva poboljšat će se poslovni model za kružnost.

Veća kružnost u gospodarstvu znači manju potrošnju primarnih materijala, manje otpada i smanjenje ovisnosti. Ima i velik potencijal za otvaranje kvalitetnih radnih mjesta, posebno u socijalnoj ekonomiji. Biogospodarstvo može doprinijeti većoj kružnosti, primjerice u području materijala za baterije.

Stopa upotrebe sekundarnih sirovina iznosila je 11,5 % u 2022., što je manje od polovine dogovorenog cilja za 2030., što ukazuje na znatan neiskorišteni potencijal (vidjeti sliku 3 i ključni pokazatelj uspješnosti br. 10). S druge strane, produktivnost resursa industrije EU-a u dvadeset godina povećala se za 37 %⁶⁶ te je sad usporediva s produktivnošću u SAD-u i triput je veća od produktivnosti Kine.

⁶² Navedeni su podaci koji su bili dostupni u prosincu 2023. U Prilogu 1. „Pregled ključnih pokazatelja uspješnosti u pogledu dugoročne konkurentnosti” u dokumentu SWD(2024) 78 navedene su informacije o dugoročnijim trendovima.

⁶³ To je odnos između veličine domaćeg gospodarstva i upotrebe domaćih prirodnih resursa.

⁶⁴ To je ukupna količina sirovina koje su potrošili stanovnici: uključuje materijale koji se upotrebljavaju u proizvodnji u EU-u, čemu se dodaju ugrađeni materijali iz uvoza i oduzimaju ugrađeni materijali iz izvoza.

⁶⁵ [Europski otisak upotrebe materijala \(europa.eu\)](https://europa.eu).

⁶⁶ Eurostat: [Računi tokova materijala i produktivnost resursa – Objašnjenja statističkih podataka \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1).

radne snage te usmjeravanjem upotrebe financijskih instrumenata.

7. Digitalizacija

KPI	Opis	Cilj	Najnovija vrijednost
KPI br. 11: digitalni intenzitet u MSP-ovima	Udio poduzeća EU-a s barem osnovnom razinom digitalnog intenziteta. Osnovna razina podrazumijeva upotrebu najmanje četiri od dvanaest odabranih digitalnih tehnologija (kao što je upotreba bilo koje tehnologije umjetne inteligencije, prodaja putem e-trgovine koja čini najmanje 1 % ukupnog prometa, itd.) kako je definirano u programu politike za digitalno desetljeće.	90 % do 2030.	69,30 % (2022.) 61,36 % (2021.)
KPI br. 12: uvođenje digitalnih tehnologija u poduzećima	Udio europskih poduzeća koja se koriste uslugama računalstva u oblaku, tehnologijama velike količine podataka i/ili umjetnom inteligencijom. Cilj utvrđen u programu politike za digitalno desetljeće.	75 % do 2030.	usluge računalstva u oblaku: 34 % (2021.) tehnologije velike količine podataka: 14 % (2020.) umjetna inteligencija: 8 % (2021.)

Uvođenje i primjena digitalnih tehnologija i opća digitalizacija gospodarstva ključni su pokretači konkurentnosti i suverenosti. Uspostavljeno je nekoliko instrumenata financiranja i zakonodavnih inicijativa za poboljšanje digitalizacije poduzeća i konkurentnosti sektora informacijske i komunikacijske tehnologije EU-a. Bit će potrebno nastaviti i intenzivirati zajednički rad kako bi se ubrzala digitalna transformacija, uklonili nedostaci u ulaganjima i ojačali digitalni kapaciteti u skladu s programom politike za digitalno desetljeće.

Unatoč prednostima EU-a u određenim područjima digitalne tehnologije, kao što su napredne proizvodne tehnologije i oprema za proizvodnju poluvodiča, udio EU-a na globalnom tržištu informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) drastično se smanjio u proteklom desetljeću, s 21,8 % (2013.) na 11,3 % (2022.), dok se udio SAD-a povećao s 26,8 % na 36 %⁷².

Program politike za digitalno desetljeće sustav⁷³ je suradničkog upravljanja između EU-a i nacionalnih tijela kako bi se olakšalo postizanje konkretnih ciljeva za 2030. Usmjereni su na četiri područja: digitalne vještine, digitalnu infrastrukturu, digitalizaciju poduzeća, među ostalim primjenom naprednih tehnologija kao što su umjetna inteligencija, usluge računalstva u oblaku i analitika velikih količina podataka, te digitalizaciju javnih usluga. U prvom izvješću o stanju digitalnog desetljeća⁷⁴ ističe se **potreba za ubrzanjem i produblivanjem zajedničkog rada**

⁷¹ Navedeni su podaci koji su bili dostupni u prosincu 2023. U Prilogu 1. „Pregled ključnih pokazatelja uspješnosti u pogledu dugoročne konkurentnosti” u dokumentu SWD(2024) 78 navedene su informacije o dugoročnijim trendovima.

⁷² [Udio u globalnom tržištu IKT-a u 2023. | Statista.](#)

⁷³ Odluka (EU) 2022/2481 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022.

⁷⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/2023-report-state-digital-decade>. Riječ je o sveobuhvatnom okviru koji je temelj za usmjeravanje i koordinaciju svih djelovanja povezanih s digitalnim tehnologijama primjenom pristupa industrijske politike. Konkretno, njime se utvrđuje i prati postizanje ciljeva digitalnog desetljeća kao mjerljivih ciljeva za povezivost, digitalne vještine, digitalna poduzeća i digitalne javne usluge.

radi ostvarivanja europskih ambicija u području poluvodiča i naprednih digitalnih vještina te poticanja digitalne transformacije europskih poduzeća.

Nekoliko instrumenata EU-a za financiranje podupire jačanje **digitalnih kapaciteta, infrastrukture i vještina potrebnih za digitalnu tranziciju**. Na primjer, program Digitalna Europa (zajedno s programom Obzor Europa) doprinio je tomu da EU postane svjetski predvodnik u području računalstva visokih performansi te osigurava strateška sredstva za projekte u području umjetne inteligencije, naprednih digitalnih vještina i kibersigurnosti te za uvođenje digitalnih rješenja za javne uprave i poduzeća.

Disruptivna pojava generativne umjetne inteligencije pruža jedinstvenu priliku na tržištu za koje se očekuje da će od 2023. do 2030. rasti za više od 24,4 % godišnje⁷⁵. Kako bi se potaknule inovacije u području umjetne inteligencije, Aktom o umjetnoj inteligenciji osiguran je stabilan, predvidljiv i razmjerni pravni okvir za razvojne programe umjetne inteligencije, čime se potiče povjerenje građana i poduzeća u aplikacije umjetne inteligencije, a time i njihova upotreba u EU-u.

Osim toga, zahvaljujući paketu mjera za *start-up* poduzeća i inovacije u području umjetne inteligencije⁷⁶, koji je dopuna regulatornom okviru, Europa će postati inovativna vodeća sila u području pouzdane umjetne inteligencije. Na temelju vrhunske europske infrastrukture računalstva visokih performansi (EuroHPC) stvaraju se „tvornice umjetne inteligencije” koje objedinjuju ključne sastavnice umjetne inteligencije – podatke, računalstvo, algoritme i stručnu radnu snagu – te služe kao jedinstvena pristupna točka za *start-up* poduzeća koja se bave umjetnom inteligencijom za treniranje i razvoj velikih modela umjetne inteligencije. Paketom se ujedno povezuje *start-up* poduzeća i istraživače u području umjetne inteligencije s industrijskim korisnicima, čime se potiču inovativne primjene generativne umjetne inteligencije u 14 europskih industrijskih ekosustava.

Druge mjere politike EU-a već su potaknule **izgradnju domaćih kapaciteta** za druge transverzalne digitalne tehnologije i usmjerene su na smanjenje **strateških ovisnosti** kad je riječ o čipovima i uslugama računalstva u oblaku⁷⁷. **Aktom o čipovima** stvara se prostor za povećanje proizvodnog kapaciteta EU-a⁷⁸ kako bi se osiguralo da se do 2030. u Europi proizvodi najmanje 20 % vrijednosti svjetske proizvodnje najsuvremenijih poluvodiča. **Važni projekti od zajedničkog europskog interesa u području mikroelektronike te infrastrukture i usluga u oblaku sljedeće generacije** prilika su za velika poduzeća i *start-up* poduzeća da ulažu u velike, inovativne industrijske kapacitete⁷⁹ i razviju interoperabilan i otvoren europski ekosustav za obradu podataka.

Uvođenjem digitalnih tehnologija u poduzećima iz EU-a može se znatno povećati produktivnost rada u cijelom gospodarstvu. U 2022. 69 % MSP-ova u EU-u imalo je barem

⁷⁵ Udruženje za računalne uređaje, TechBriefs, ljeto 2023. / izdanje 8 – [3626110 \(acm.org\)](https://www.acm.org).

⁷⁶ [Komisija predstavila paket o inovacijama u umjetnoj inteligenciji za potporu start-up poduzećima i MSP-ovima | Izgradnja digitalne budućnosti Europe \(europa.eu\)](#).

⁷⁷ SWD(2021) 352, Strateške ovisnosti i kapaciteti, priložen Komunikaciji „Ažuriranje nove industrijske strategije za 2020.: izgradnja snažnijeg jedinstvenog tržišta za oporavak Europe”.

⁷⁸ Već se planira da će 14 novih proizvodnih postrojenja biti pušteno u rad i početi s proizvodnjom do 2030.

⁷⁹ Uključujući kritične sirovine, opremu, pločice, istraživanje, pretproizvodnju i dizajn.

osnovnu razinu digitalnog intenziteta u usporedbi s ciljem programa digitalnog desetljeća do 2030. od 90 % (vidjeti KPI br. 11). Udio poduzeća iz EU-a s 10 ili više zaposlenika koja su uvela digitalne tehnologije 2020. iznosio je 2021. 14 % za velike količine podataka, 34 % za računalstvo u oblaku i 8 % za umjetnu inteligenciju, u usporedbi s ciljem da do 2030. 75 % poduzeća upotrebljava barem jednu od tih tehnologija (vidjeti KPI br. 12). *Start-up* poduzeća u području digitalnih tehnologija vrlo su aktivna u većini industrijskih ekosustava, a najveći udio privlače sektori zdravstva i mobilnosti te kulturne i kreativne industrije³⁴. Mnoga od njih nude osnovna digitalna rješenja kao što su internetske platforme za trgovanje ili softverske usluge, koja doprinose transformaciji ekosustava.

Digitalizacija poduzeća u EU-u, posebno MSP-ova, i javnih usluga napreduje, ali je u nekim područjima i dalje daleko od postizanja ciljeva digitalnog desetljeća do 2030. EU i države članice trebali bi u potpunosti provesti program politike za digitalno desetljeće kako bi se to promijenilo.

EU je već poduzeo razne mjere politike za smanjenje strateških ovisnosti i promicanje konkurentnosti povećanjem ulaganja u strateške tehnologije, kao što su poluvodiči, usluge u oblaku, umjetna inteligencija i računalstvo visokih performansi. Kako bi se učinkovitost tih politika povećala, države članice trebaju uskladiti strategije za izgradnju industrijskih kapaciteta u relevantnim područjima.

8. Obrazovanje i vještine

KPI	Opis	Cilj	Najnovija vrijednost
KPI br. 13: sudjelovanje odraslih u obrazovanju i osposobljavanju svake godine (prosjeck muškaraca i žena)	Veće sudjelovanje u osposobljavanju ukazat će na dobar napredak u razvoju vještina za održivu konkurentnost (cilj utvrđen u ciljevima sastanka na vrhu u Portu, stup socijalnih prava).	60 % do 2030.	37,4 % (2016.) Na temelju istraživanja o obrazovanju odraslih, koje se u prošlosti provodilo svakih šest godina.
KPI br. 14: stopa zaposlenosti odraslih	Veća stopa zaposlenosti doprinosi društveno održivoj konkurentnosti (cilj utvrđen u ciljevima sastanka na vrhu u Portu, stup socijalnih prava).	78 % do 2030.	74,6 % (2022.) 73 % (2021.)
KPI br. 15: stručnjaci za IKT (prosjeck žena i muškaraca, % zaposlenih)	Tim se pokazateljem, jednim od ciljeva programa politike za digitalno desetljeće, mjeri napredak prema dobro dimenzioniranoj radnoj snazi specijaliziranoj za razvoj i uvođenje digitalnih tehnologija.	20 milijuna do 2030. (odnosno oko 10 % ukupne zaposlenosti)	9,4 milijuna (2022.) 8,9 milijuna (2021.) Postotak ukupne zaposlenosti: 4,6 % (2022.) 4,5 % (2021.)
Potencijalni KPI 15.a: prosjeck rezultati testova za petnaestogodišnjake (PISA)	PISA je OECD-ov Program za međunarodnu procjenu učenika. U njemu se ispituje sposobnost petnaestogodišnjaka u primjeni znanja i vještina iz	povećanje	<i>Matematika:</i> 474 (2022.) 492 (2018.)

⁸⁰ Navedeni su podaci koji su bili dostupni u prosincu 2023. U Prilogu 1. „Pregled ključnih pokazatelja uspješnosti u pogledu dugoročne konkurentnosti” u dokumentu SWD(2024) 78 navedene su informacije o dugoročnijim trendovima.

čitanja, matematike i prirodoslovlja za rješavanje problema u stvarnom životu.

Čitanje:

475 (2022.)

488 (2018.)

Prirodoslovlje:

484 (2022.)

488 (2018.)

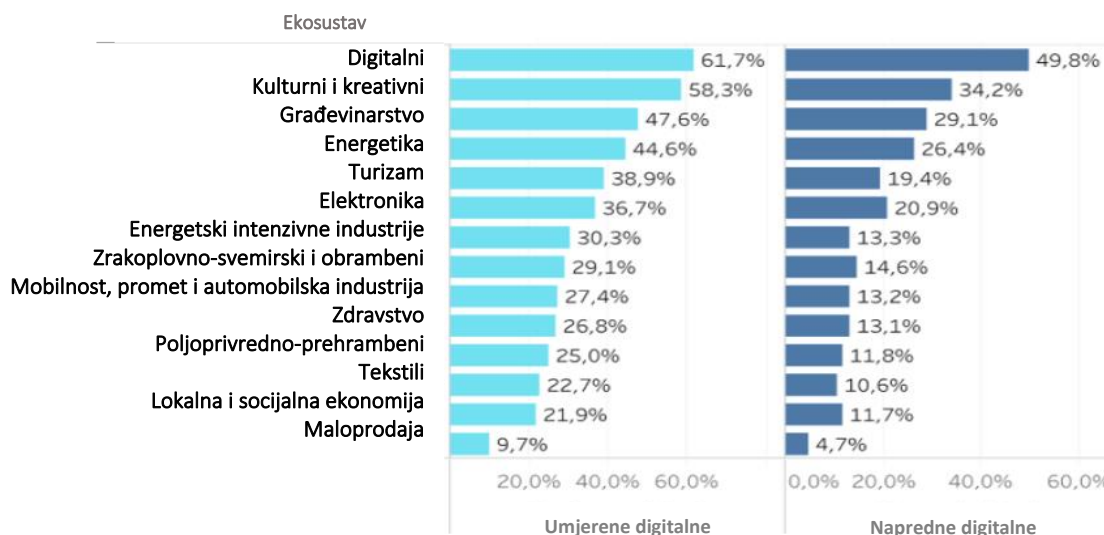
Sa stopom zaposlenosti od 74,6 % u 2022. EU je na dobrom putu da ostvari cilj od 78 % do 2030. Međutim, tri četvrtine MSP-ova trenutačno se bori s nedostatkom radne snage i vještina, što je problem koji se počeo rješavati u okviru Pakta za vještine i mjerama za olakšavanje mobilnosti radne snage. Dostupnost kvalitetnih radnih mjesta, uklanjanje rodni razlika i promicanje jednakih mogućnosti za sve presudni su za privlačenje i zadržavanje radne snage. Kvalificirana radna snaga ključan je čimbenik konkurentnosti u kontekstu aktualnih demografskih promjena⁸¹.

Zelena i digitalna tranzicija stvaraju **potražnju za novim vještinama**, što zahtijeva usavršavanje i prekvalifikaciju radne snage. Na primjer, 35 % do 45 % radne snage u sektoru obnove zgrada trebat će osposobljavanje u području energetske učinkovitosti⁸². Vještine u području IKT-a vrlo su tražene, iako se konkretne potrebe znatno razlikuju među ekosustavima (vidjeti Figure 4). Broj stručnjaka za IKT 2022. dosegnuo je 9,4 milijuna, što čini 4,6 % ukupne zaposlenosti i napreduje prema cilju od 20 milijuna ljudi do 2030. (vidjeti ključni pokazatelj uspješnosti br. 15). S druge strane, samo otprilike svaka treća odrasla osoba u EU-u svake godine sudjeluje u aktivnostima učenja (vidjeti ključni pokazatelj uspješnosti br. 13). Osim toga, prosječni rezultati za petnaestogodišnjake u EU-u 2022. smanjili su se u odnosu na 2018. u svim disciplinama, u kojima su EU nadmašili njegovi glavni konkurenti. To ukazuje na to da se Europa suočava s problemom u poučavanju mladih osnovnim vještinama.

⁸¹ Komunikacija „Demografske promjene u Europi: paket instrumenata za djelovanje”, COM(2023) 577 final.

⁸² ETUC, „Vještine i kvalitetna radna mjesta u građevinarstvu”: [230630 - jtc study report may 2023.pdf \(ITUC-csi.org\)](#).

Slika 4: postotak oglasa za radna mjesta na internetu za koje su potrebne barem umjerene ili napredne digitalne vještine, EU-27

Izvor: analiza društva Technopolis Group na temelju podataka iz projekta Skills-OVATE Cedefopa, za projekt Europski alat za praćenje industrijskih ekosustava (EMI) iz 2023.

EU raspolaže instrumentima politike za svladavanje tih izazova⁸³. Kohezijskim sredstvima, posebno iz Europskog socijalnog fonda plus (ESF+)⁸⁴, podupiru se nacionalna **ulaganja u ljudski kapital**. U okviru **Pakta za vještine** i posebnih partnerstava utvrđenih u svakom od 14 industrijskih ekosustava EU doprinosi potrebnom usavršavanju i prekvalifikaciji milijuna radnika u industrijskim ekosustavima. Ukupno 1500 gospodarskih i socijalnih partnera obvezalo se na usavršavanje i prekvalifikaciju 10 milijuna radnika do 2030., a već je razvijeno više od 15 000 programa osposobljavanja. Osim toga, u skladu s Aktom o industriji s nultom neto stopom emisija Komisija podupire pokretanje **akademija za vještine** kako bi se povećala proizvodnja i ugradnja tehnologija s nultom neto stopom emisija i sirovina koje su za to potrebne⁸⁵. Instrument za tehničku potporu dodatno pomaže državama članicama u osmišljavanju i provedbi strukturnih reformi za promicanje usavršavanja i prekvalifikacije stanovništva te poboljšanje vještina mladih. Mehanizam za poticanje talenata⁸⁶ je inicijativa koja može pomoći regijama EU-a pogođenima ubrzanim smanjenjem broja radno sposobnog stanovništva.

⁸³ Na primjer, Laboratorij za učenje o ulaganju u kvalitetno obrazovanje i osposobljavanje pomaže državama članicama da utvrde politike koje su posebno učinkovite za povećanje osnovnih i naprednih vještina.

⁸⁴ Za programsko razdoblje 2021. – 2027. ulaganja iz fonda ESF+ u obrazovanje i vještine trebala bi iznositi više od 42 milijarde EUR (ukupni proračun), a više od 15 milijuna EUR namijenjeno je obrazovanju odraslih. Nacionalni planovi za upotrebu sredstava iz fonda ESF+ ili Mehanizma za oporavak i otpornost uključuju mnoge aktivnosti za prekvalifikaciju radne snage, a za otprilike polovinu država članica uključuju i mjere za sustave individualnih računa za učenje, kojima se provodi Preporuka Vijeća iz lipnja 2022.

⁸⁵ Akademije za vještine razvijaju programe učenja koji se nude pružateljima usluga obrazovanja i osposobljavanja u državama članicama. Na temelju postojećeg modela u sektoru baterija svaka akademija nastoji osposobiti 100 000 polaznika u roku od tri godine od osnivanja. Osim toga, u Akademiji za vještine u području kibernetičke sigurnosti objedinit će se postojeće inicijative za vještine u području kibernetičke sigurnosti i poboljšati njihova koordinacija, kako bi se smanjio nedostatak stručnjaka za kibernetičku sigurnost; [Akademija za vještine u području kibernetičke sigurnosti | Platforma za digitalne vještine i radna mjesta \(europa.eu\)](#).

⁸⁶ [Iskorištavanje talenata u europskim regijama](#)

Mobilnost radnika na jedinstvenom tržištu može pomoći ublažiti problem nedostatka vještina⁸⁷. Međutim, riječ je o relativno malom broju radnika u EU-u (3,8 %⁸⁸) i mnogo je raširenija među visokokvalificiranim radnicima. Samo 14 % MSP-ova u EU-u (u usporedbi s 30 % velikih poduzeća) pokušalo je zaposliti osoblje iz drugih država članica EU-a⁸⁹. Regulatorni ili administrativni zahtjevi često sprečavaju mobilnost radne snage i potrebno ih je pojednostavniti. Pri preseljenju radi posla građani EU-a suočavaju se s razlikama u praksama prijave lokalnim tijelima i pristupu nacionalnim informacijskim sustavima⁹⁰. Stopa **priznavanja stručnih kvalifikacija** za pristup reguliranoj profesiji u drugoj državi članici razumno je visoka u velikoj većini država članica, ali u određenim profesijama i zemljama i dalje postoje ograničavajući zahtjevi u pogledu kvalifikacija i dugotrajni postupci⁹¹. Kako bi se olakšalo privlačenje **radnika iz trećih zemalja**, Komisijin „paket mjera za mobilnost vještina i talenata”⁹² uključuje preporuke državama članicama o tome kako olakšati priznavanje kvalifikacija državljana trećih zemalja⁹³ i Prijedlog uredbe o uspostavi baze talenata EU-a⁹⁴.

Nakon sastanka na vrhu socijalnih partnera u Val Duchesseu, održanog 31. siječnja 2024., Komisija će do proljeća 2024. u suradnji sa socijalnim partnerima predstaviti akcijski plan za rješavanje problema nedostatka radne snage i vještina.

⁸⁷ Europska komisija (2023.), Zapošljavanje i socijalna kretanja u Europi.

⁸⁸ [Mobilnost radne snage i povezivanje preko granica | Pregled stanja jedinstvenog tržišta \(europa.eu\)](#). Osim toga, čini se da je samo 17 % građana EU-a ikad živjelo [ili radilo u stranoj zemlji \(vidjeti: Europska komisija \(2022.\), Eurobarometar 528 „Mobilnost unutar EU-a nakon pandemije”\)](#).

⁸⁹ Europska komisija (2023.), Flash Eurobarometar 537 „MSP-ovi i nedostatak vještina”.

⁹⁰ Flash Eurobarometar 529 „Europska godina vještina: Nedostatak vještina, strategije za zapošljavanje i zadržavanje radnika u malim i srednjim poduzećima”.

⁹¹ [Pristup uslugama i tržištima usluga | Pregled stanja jedinstvenog tržišta \(europa.eu\)](#).

⁹² Komunikacija o mobilnosti vještina i talenata, COM(2023) 715 final.

⁹³ C(2023) 7700 final.

⁹⁴ COM(2023) 716 final.

Učinkovitija i usmjerenija upotreba sredstava EU-a za ulaganja u obrazovanje i vještine na nacionalnoj razini, primjerice kako bi se poduprle mjere u okviru Pakta za vještine i akademije za vještine s nultom neto stopom emisija, može pomoći u postizanju napretka u usklađivanju obrazovanja i osposobljavanja s potražnjom za vještinama.

Nadalje, mobilnost radnika i pružatelja usluga mogla bi se olakšati razmjernim zahtjevima za pristup reguliranim profesijama, lakšim priznavanjem stručnih kvalifikacija te jednostavnijim i digitalnijim praksama prijave za građane koji se sele u drugu državu članicu.

9. Trgovina i otvorena strateška autonomija

KPI	Opis	Cilj	Najnovija vrijednost EU-
KPI br. 16: trgovina s ostatkom svijeta (kao udio u BDP-u)	Trgovina s ostatkom svijeta (kao udio u BDP-u)	povećanje	17,6 % za robu (2022.)
			14,8 % za robu (2021.)
			7,7 % za usluge (2022.)
			6,9 % za usluge (2021.)
Potencijalni KPI 16.a: izvoz robe i usluga kao udio uvoza ostatka svijeta	Udio izvoza robe i usluga iz EU-a, Ujedinjene Kraljevine, SAD-a, Japana i Kine u uvozu ostatka svijeta	stabilno ili povećanje	16,2 % za robu (2022.)
			16,4 % za robu (2021.)
			33,1 % za usluge (2022.)
			35,2 % za usluge (2021.)

Trgovina je ključna za dugoročnu konkurentnost EU-a. Potiče učinkovitost i inovacije te otvara tržišta za subjekte iz EU-a. EU crpi gospodarsku i političku snagu iz svojeg položaja najvećeg trgovca i ulagača: najveći je svjetski izvoznik i čini 16 % svjetskog izvoza. EU promiče otvorenu trgovinu utemeljenu na pravilima i prosperira u njoj. Međutim, zbog novih rizika koji proizlaze iz povećanih geopolitičkih napetosti, nepoštenih trgovinskih praksi i asimetričnih ovisnosti EU je poduzeo nove korake, potičući diversifikaciju opskrbe jačanjem trgovinskih i ulagačkih veza te proizvodnih kapaciteta u ključnim područjima. Osim toga upotrebljava instrumente trgovinske zaštite te proširuje paket instrumenata radi zaštite jednakih uvjeta za poduzeća iz EU-a.

Trgovina je ključna za dugoročnu konkurentnost EU-a. Trgovina robom i uslugama izvan EU-a 2022. iznosila je 18 % odnosno 8 % BDP-a EU-a. EU je **najveći svjetski izvoznik** (16 % uvoza svih zemalja, slično Kini i znatno više od SAD-a). EU ima posebno dobre rezultate u području usluga (vidjeti Figure 5) i izvoza visoke tehnologije (23 %), iako se taj udio tijekom posljednjeg desetljeća postupno smanjivao⁹⁵. EU dominira globalnim izvozom i u nekoliko proizvodnih sektora, kao što su tržište kemikalija i automobilsko tržište (vidjeti Figure 6), no u njima su najnovija kretanja, posebno energetska kriza i brzi rast Kine na tržištima čistih tehnologija, dovela do gubitaka tržišnog udjela. Naime, kombinacija čimbenika poticanja (veći troškovi

⁹⁵ Navedeni su podaci koji su bili dostupni u prosincu 2023. U Prilogu 1. „Pregled ključnih pokazatelja uspješnosti u pogledu dugoročne konkurentnosti” u dokumentu SWD(2024) 78 navedene su informacije o dugoročnijim trendovima.

⁹⁶ [Gospodarska otpornost | Pregled stanja jedinstvenog tržišta \(europa.eu\)](https://europa.eu).

Kao odgovor na zahtjev Europskog vijeća iz listopada 2020. Komisija je utvrdila **strateške ovisnosti**⁹⁸ EU-a i počela ih otklanjati. EU je strateški ovisan o oko 9,2 % ukupnog uvoza iz zemalja izvan EU-a, a u 40 % slučajeva utvrđene su jedinstvene točke prekida⁹⁹. Ključni sektori, kao što su svemir i obrana, također su izloženi ovisnostima o stranim izvorima, zbog čega je potrebna veća integracija tih tržišta unutar EU-a.

Nekoliko **trećih zemalja** poduzelo je mjere za smanjenje vlastite ovisnosti te poticanje kreditiranja i ulaganja u strateške sektore¹⁰⁰. Zahvaljujući državnim subvencijama u korist poduzeća u državnom vlasništvu, programima potpore, državnim fondovima za usmjeravanje ulaganja i trgovinskim praksama Kina je sad na čelu tržišta čistih tehnologija. Kineski portfelj najavljenih ulaganja premašuje 280 milijardi USD, što dovodi do prekapacitiranosti i pritiska na cijene te bi moglo ugroziti poslovni model industrija u drugim zemljama. Donošenjem Zakona o smanjenju inflacije SAD je dodatno prionuo borbi protiv klimatskih promjena. Njegov pristup temelji se na subvencijama za stvaranje domaće proizvodne baze tehnologija s nultom neto stopom emisija. Neke elemente tog zakona, posebno u pogledu diskriminirajućeg sadržaja, zahtjeva za sastavljanje i subvencija za proizvodnju, EU i drugi međunarodni partneri smatraju spornima¹⁰¹. Na primjer, poreznim olakšicama iz tog zakona povećava se troškovna prednost domaće proizvodnje baterijskih sklopova za od 25 do 30 % ukupnih troškova proizvodnje¹⁰².

Kako bi odgovorio na takve izazove, EU je izradio vlastiti paket instrumenata u kojem se kombinira rad na diversifikaciji opskrbe i povećanju domaćih kapaciteta¹⁰³.

Komisija i dalje aktivno sudjeluje u zaštiti i reformi WTO-a kako bi se djelotvornije suzbijao problem narušavanja tržišnog natjecanja, a predstojeća 13. ministarska konferencija važna je prilika za to. Osim toga, sklopila je sporazume o slobodnoj trgovini i sporazume o gospodarskom partnerstvu, primjerice s Novim Zelandom, Kenijom i Čileom, te pregovara o drugim sporazumima. Kako bi ubrzao industrijsku suradnju, EU je sklopio i **strateška partnerstva za sirovine** s Kanadom, Ukrajinom, Kazahstanom, Namibijom, Argentinom, Čileom, Demokratskom Republikom Kongo, Zambijom i Grenlandom. Ta partnerstva olakšavaju industrijske projekte u području sirovina u trećim zemljama s otkupljivačima iz EU-a¹⁰⁴ te podupiru razvoj održivih lanaca vrijednosti i kvalitetnih lokalnih radnih mjesta. Partnerstva sa

⁹⁸ Glavna uprava za unutarnje tržište, industriju, poduzetništvo te male i srednje poduzetnike, Europska komisija; SWD(2021) 352 final „Strateške ovisnosti i kapaciteti”; SWD(2022) 40 final „Strateške ovisnosti i kapaciteti EU-a: druga faza detaljnih preispitivanja”; Dokumenti o gospodarstvu jedinstvenog tržišta, br. 14, [Poboljšana metodologija za praćenje strateških ovisnosti i ranjivosti EU-a – Europska komisija \(europa.eu\)](#).

⁹⁹ Rizik od jedinstvenih točaka prekida ovisi o dvjema značajkama proizvoda: 1. postojanju središnjeg čvorišta u svjetskim trgovinskim mrežama za taj proizvod i 2. visokoj koncentraciji svjetskog izvoza u jednoj zemlji. Rizik od globalne jedinstvene točke prekida izračunava se kombiniranjem tih dvaju pokazatelja. Za dodatne pojedinosti vidjeti str. 18. u Dokumentima o gospodarstvu jedinstvenog tržišta, br. 14 (vidjeti prethodno upućivanje).

¹⁰⁰ Prilog 5. ovoj Komunikaciji sadržava pregled mjera otpornosti ključnih međunarodnih partnera (SWD(2024) 78).

¹⁰¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/ip_23_5245

¹⁰² Deloitte (2023.), *Sustainability & Climate IRA and the net-zero race – How EU industrial policy should respond*, str. 11.

¹⁰³ To uključuje, među ostalim, mjere poduzete u okviru industrijskog zelenog plana, uključujući Akt o industriji s nultom neto stopom emisija te privremeni okvir za državne potpore u kriznim situacijama i tranziciji.

¹⁰⁴ Na primjer, kad je riječ o strateškom partnerstvu s Kazahstanom, poduzeća iz EU-a i Kazahstana uspostavila su suradnju za oporabu metala rijetkih zemalja iz otpada nastalog vađenjem uranija, u geofizičkim istraživanjima u zraku i održivoj preradi na lokaciji dvaju ležišta volframa u Kazahstanu, ponekad uz financiranje EU-a i EBRD-a.

zemljama u razvoju temelje se na široj strategiji EU-a **Global Gateway**. EU je sklopio i četiri **digitalna partnerstva**, i to s Japanom, Južnom Korejom, Singapurom i Kanadom, koja su posebno usmjerena na sigurnu 5G tehnologiju, kibernetičku sigurnost, kvantno računalstvo i otpornost industrije poluvodiča¹⁰⁵. Radi i na obvezujućim **pravilima digitalne trgovine** s ključnim partnerima¹⁰⁶.

Uz postojeće instrumente trgovinske zaštite EU je donio i niz novih instrumenata kako bi zaštitio **ravnopravno tržišno natjecanje**¹⁰⁷. Prije svega, Komisija je pokrenula službeni ispitni postupak protiv subvencija kojima se narušava tržišno natjecanje za električna vozila na baterije koja se uvoze iz Kine¹⁰⁸.

Nadalje, EU je donio i Europsku strategiju gospodarske sigurnosti. Komisija odgovara na utvrđene rizike predlaganjem mjera za **promicanje** konkurentnosti EU-a, **zaštitu** gospodarske sigurnosti EU-a i daljnje jačanje suradnje **sklapanjem partnerstava** s velikim brojem zemalja. Komisija je u siječnju 2024. donijela paket prijedloga za provedbu te strategije¹⁰⁹.

EU bi trebao izgraditi moderniju mrežu trgovinskih sporazuma, partnerstava i saveza te nastaviti raditi na jačanju multilateralne suradnje i otvorene trgovine.

Međutim, poboljšani arsenal instrumenata za zaštitu trgovine može povećati gospodarsku sigurnost i otpornost. EU bi trebao primijeniti trgovinsku zaštitu kako bi zaštitio jedinstveno tržište kad je to potrebno te kontinuirano raditi na procjeni i uklanjanju rizika za gospodarsku sigurnost u složenom okruženju.

Komisija i države članice trebale bi: 1. aktivno pratiti otpornost strateških lanaca opskrbe i provoditi procjene rizika predviđene Strategijom gospodarske sigurnosti; 2. uskladiti strategije o lancima opskrbe i izgraditi industrijske kapacitete u područjima od strateške važnosti, iskorištavajući sinergije koordiniranog djelovanja, posebno u okviru Odbora za poluvodiče, Odbora za kritične sirovine i Platforme za Europu s nultom neto stopom emisija; i 3. promicati diversifikaciju suradnjom europskih industrijskih aktera i aktera iz partnerskih zemalja na projektima povezanim sa sirovinama i u okviru digitalnih partnerstva koja je uspostavio EU.

Zaključak

U zahtjevnom globalnom geopolitičkom kontekstu koji se brzo mijenja jedinstveno tržište i dalje je najveća prednost EU-a. U ovoj se Komunikaciji podsjeća da ono nije nepromjenjivo postignuće. Njegovo zdravlje i konkurentnost naših gospodarstava ovise o zajedničkim i trajnim nastojanjima da vodimo brigu o njemu i držimo ga usklađenim s gospodarskom stvarnošću.

U proteklih nekoliko godina EU je modernizirao jedinstveno tržište organiziranjem njegova digitalnog prostora i donošenjem jedinstvenog skupa pravila za poslovanje poduzeća na internetu

¹⁰⁵ [Digitalna partnerstva | Izgradnja digitalne budućnosti Europe \(europa.eu\)](#).

¹⁰⁶ Završeni su pregovori s Japanom, a u tijeku su pregovori s Južnom Korejom i Singapurom.

¹⁰⁷ Na primjer, donio je Uredbu EU-a o stranim subvencijama, Uredbu o provjeri izravnih stranih ulaganja, instrument za borbu protiv prisile i instrument za međunarodnu nabavu.

¹⁰⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/ip_23_4752.

¹⁰⁹ Novi instrumenti za jačanje gospodarske sigurnosti EU-a – Europska komisija (europa.eu).

u cijelom EU-u. Radi i na promicanju kružnijeg gospodarstva, čime se poduzećima otvaraju poslovne prilike, a potrošačima donose uštede.

Osim toga, EU je uložio trud u uklanjanje prepreka za ulaganja. Komisija je počela odlučno raditi na smanjenju opterećenja u vezi s izvješćivanjem. Instrumentima EU-a podupiru se ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju. Paktom za vještine i mjerama za olakšavanje mobilnosti radne snage nastoji se riješiti problem nedostatka vještina. Novim mjerama, kao što su Akt o čipovima, Akt o industriji s nultom neto stopom emisija ili Akt o kritičnim sirovinama, ubrzat će se proizvodni projekti u području tehnologija budućnosti i ukloniti slabe točke u lancu opskrbe.

U ovoj se Komunikaciji utvrđuju područja u kojima se treba zadržati i poboljšati globalna konkurentnost EU-a, na primjer:

- potrebno je predano raditi na poboljšanju i pojednostavnjenju provedbe dogovorenih pravila, među ostalim izbjegavanjem prekomjerne regulacije, kako bi se olakšalo poslovanje i poduzetništvo u Europi,
- Komisija i države članice trebale bi ubrzati rad na rješavanju problema troškova energije ubrzanim uvođenjem dekarbonizirane energije i ulaganjem u infrastrukturu, uključujući mreže i prekogranične interkonekcijske vodove,
- Komisiji i državama članicama bi uvođenje istinske i duboke unije tržišta kapitala i dalje trebao biti prioritet kako bi se olakšao pristup privatnom financiranju, među ostalim rizičnom i poduzetničkom kapitalu, te omogućio rast poduzeća u Europi,
- potrebna su kontinuirana javna ulaganja kako bi Europa postigla konkurentsku prednost u ključnim prioritetnim područjima s obzirom na uspjeh instrumenta NextGenerationEU i plana REPowerEU, pravodobnim iskorištavanjem fondova Unije, kao što su instrumenti kohezijske politike, može se doprinijeti jednakim uvjetima za sve i poboljšati regionalna konvergencija na jedinstvenom tržištu, među ostalim povećanim ulaganjima u područja strateških tehnologija obuhvaćena inicijativom STEP,
- potrebno je poduzeti korake kako bi se istraživačkom radu dala dodatna prednost i povećala praktična primjena rezultata istraživanja,
- kako bi poduzeća iz EU-a mogla nastaviti prosperirati u sektorima digitalnih i čistih tehnologija te drugim strateškim sektorima, EU bi trebao nastaviti promicati poštenu i otvorenu trgovinu i prema potrebi primjenjivati instrumente trgovinske zaštite za zaštitu jedinstvenog tržišta,
- potrebno je posvetiti veću pozornost problemu nedostatka vještina i radne snage u kontekstu širih demografskih trendova, posebno poboljšanjem obrazovanja i osposobljavanja, ali i olakšavanjem mobilnosti vještina i talenata unutar EU-a i prema EU-u.

U tom se kontekstu u ovoj Komunikaciji utvrđuju područja i smjernice za uspjeh pokretača dogovorenih u Strategiji dugoročne konkurentnosti te za rad na ciljevima koji su utvrđeni u toj strategiji i Komunikaciji „30 godina jedinstvenog tržišta”.

Ta će se rasprava nastaviti, a doprinijet će joj i važno predstojeće izvješće na visokoj razini o budućnosti jedinstvenog tržišta koje priprema Enrico Letta i izvješće o budućnosti europske konkurentnosti koje priprema Mario Draghi.

Komisija u međuvremenu poziva Vijeće, Europsko vijeće i Europski parlament da u kontekstu ovog izvješća rasprave trenutačno stanje i izgleda za napredak jedinstvenog tržišta i konkurentnosti.